

Hämeenlinnan hallinto-oikeus

Raatihuoneenkatu 1

13100 Hämeenlinna

Valitus Varsinais-Suomen Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätöksestä luonnonsuojelulain 49 §:n 3 momentin mukaisessa poikkeuslupahakemusasiassa koskien rauhoitetun lintulajin häiritsemistä

Viite: päätös VARELY/1440/2021 22.11.2021, Liite 1

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on tehnyt päätöksen hakemuksesta, jolla Lahden kaupunki haki luonnonsuojelulain 49 §:n 3 mom. tarkoittamaa lupaa poikkeamiselle rauhoitetun eliölajin rauhoitussäännöksistä. Lahden kaupunki oli hakenut lupaa valkoposkihanhien karkottamiselle Lahden kaupungin tietyiltä puisto- ja uimaranta-alueilla ajalla 15.4.-15.9.2022.

Päätöksellään 22.11.2021 Varsinais-Suomen ELY-keskus ei myöntänyt Lahden kaupungille lupaa valkoposkihanhien karkottamiseen hakemuksessa mainituilta Lahden kaupungin puistoalueilta kytkettynä olevien koirien avulla, lasereilla tai droneilla aktiivisesti häiritsemällä. Uimarannan hiekka-alueella laserilla ja droneilla sekä koirapartioiden avulla toteutettava hallittu hanhien ohjaaminen sen sijaan on sallittua, mikä todettiin päätöksessä.

Vaatimukset

Ensiksikin Lahden kaupunki katsoo, että Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätöstä on muutettava siten, että kaikki haetut, lupaa edellyttävät valkoposkihankien karkottamistoimet on hyväksyttävä.

Lisäksi kaupunki katsoo, että päätös on myös perusteltava lain mukaisesti siten, että siinä otetaan yksityiskohtaisesti kantaa hakijan osoittamiin perusteluihin ja että päätöksessä perustellaan lähemmin, miten on arvioitu, ettei ole perustetta poikkeuslupan myöntämiseksi, jos päätös on kielteinen.

Erityisesti päätös on oikaistava, koska se on virheellinen myös sillä perusteella, että siinä olisi pitänyt perustella ratkaisu lintudirektiivin 9 artiklan mukaisten perusteiden, kansanterveyden ja yleisen turvallisuuden takaamisen, osalta, mitä ei ole tehty.

Perustelut

Lahden kaupunki katsoo alla esitetyillä perusteilla, että Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (jäljempänä "ELY-keskus") päätöksessä tehty luonnonvaraisten lintujen suojelusta annetun Euroopan unionin direktiivin (2009/147/EY), jäljempänä "EU:n lintudirektiivi" tulkinta ja soveltaminen siten, ettei luonnonsuojelulain 49 § 3. mom. tarkoittamaa poikkeusta voitaisi hakijan esittämällä yksityiskohtaisilla perusteilla myöntää, on väärä.

Lahden kaupungin tekemä poikkeamishakemus oli perusteltu erityisesti EU:n luontodirektiivin mukaisilla syillä perustellulla vaatimuksella, että direktiivin tarkoittamien valkoposkihankien karkottaminen on kuvatussa Lahden tapauksessa sallittua "*...muista erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavista syistä, mukaan lukien sosiaaliset ja taloudelliset syyt ...*". Hakija, Lahden kaupunki, oli todennut konkreettiset perusteet, mm. uimarannan sijainnin lähellä keskustaa ja merkittävän käytön sekä ranta-alueen ja läheisyyden ravintoloiden ja kahviloiden elinkeinotoiminnan. ELY-keskus sitä vastoin ei ole perustellut päätöksessään yksityiskohtaisesti, millä todellisilla vastakkaisen seikan osoittavilla perusteilla näiden esitettyjen kriteereiden ei katsota täyttyvän, vaan toteaa yksioikoisesti, etteivät poikkeamisen edellytykset täyty. ELY-keskuksen perustelut keskittyvät vain lintudirektiivin pääsäännön mukaisen, ts. eläinten täydellisen, poikkeuksettoman suojelun käsittävän ratkaisun perusteluihin, joten päätöksen perustelut ovat puutteelliset.

ELY-keskuksen päätöksessä on kritiikittä siteerattu Suomen ympäristökeskuksen ELY-keskuksen pyynnöstä antamaa lausuntoa ja otettu se päätöksen perusteeksi, vaikka ELY-keskuksen olisi tullut asiassa käyttää harkintavaltaa itsenäisesti, omien toimivaltanormiensä mukaisesti toimivana viranomaisena. Myös tilanteessa, jossa se päätyisi samalle kannalle kuin hakemuksesta poikkeava lausunto on, olisi sen tullut arvioida hakemusta puoltavat ja sitä vastustavat perustelut yksityiskohtaisesti. Nyt käsillä oleva päätös on tältä osin hallintolain vastainen, koska päätöstä ei ole perusteltu riittävästi. Erityisesti kielteinen hallintopäätös on lain mukaan aina perusteltava yksityiskohtaisesti ja selkeästi. Tässä tapauksessa hakemus oli yksityiskohtaisesti perusteltu.

Taustana hakemukselle ja sen tekemiseen johtaneelle tilanteelle on todettava, että valkoposkihankien kanta Lahdessa Vesijärvellä on vahvistunut ja toisaalta, että kaupunki tekee torjuntaa vain lintujen tosiasiallisella ruokinta-alueella, ei sen sijaan pesintäalueella eikä pesintäaikaan. Vesijärven alueella saattaa olla hanhille muitakin sopivia ruokinta-alueita, jonne

linnut voivat siirtyä. Siitä, missä ne alueet ovat, ei voida varmuudella lausua, mutta joka tapauksessa tosiseikka on, että valkuposkihankien kanta Lahden alueella on jatkuvasti vahvistunut n. 10 vuoden ajan. Erityisesti on otettava huomioon, että esitetyt karkotusalueet muodostavat vain 2,27 % Vesijärven rantaviivasta (Vesijärven rantaviiva on 181 km, <https://www.lahdenseudunluonto.fi/vesijarvi/>). Karkotusalueista muodostuu yhteensä noin 4,1 km järven kokonaisrantaviivasta). Toisin kuin ELY-keskus on todennut, EVIRA:n lausumasta ei ole vedettävissä sellaista johtopäätöstä, että toimenpiteen kohteena olevan rajallisen alueen rajoitustoimet vaikuttaisivat merkittävästi tai lainkaan hanhikantaan. Hallintotoiminnassa edellytettävän suhteellisuusperiaatteen mukaisesti ELY-keskuksen olisi myös pitänyt arvioida asia toisin, eli niin, että järven suuruus ja kokonaisrantaviivan pituus huomioiden Lahden kaupungin esittämä karkotus eri muodoissa rajalliselta kaupunkialueella toisaalle olisi pitänyt hyväksyä.

ELY-keskus ei ole kirjannut, millä perusteilla se on arvioinut eri kriteerien keskinäistä painoarvoa. Ts. eri intressien systemaattinen vertailu on täysin tekemättä. Se olisi pitänyt tehdä, koska vastakkain on kaupungin yksityiskohtaisesti perusteltu hakemus ja EVIRA:n tästä selvästi poikkeava, yksityiskohtainen lausunto ja mainitut kaksi asiakirjaa kuvaavat tilanteen toisistaan aivan poikkeavasti. Nyt esitetyssä muodossa olevat perustelut eivät vastaa hallintolain vaatimuksia päätöksen perustelemisesta. Tämän mukaisesti luontodirektiivin suojellisia vaatimuksia olisi pitänyt arvioida systemaattisesti ottaen huomioon erityisesti a) kaupungin asukkaiden tarvitsema uimaranta ja vapaa-ajanviettoalue kohtuullisen matkan päässä, b) alueen kahviloiden elinkeinonharjoittaminen ja c) lintudirektiivin 9 §:ään perustuva arviointi kansanterveyden ja yleisen turvallisuuden näkökulmasta ja verrata näitä hakemuksen mukaisia vaatimuksia yksilöidysti lintudirektiivin asettamiin suojeluvaatimuksiin. Eri tekijöiden arvottaminen ja perusteltu intressivertailu on kuitenkin tekemättä. EU:n v 2021 ympäristöpääkaupunkina Lahti katsoo, että mahdollisimman hiilineutraalisti, ts. muuten kuin omalla autolla saavutettava uimaranta mahdollisimman suurelle osalle kaupunkilaisia on merkittävä tekijä myös tulkittaessa EU:n lintudirektiiviä.

Vaikka hanhet ja ihmiset voisivatkin oleskella lähellä toisiaan, on myös otettava huomioon turvallisuusnäkökulmat. Lahdesta on olemassa ensihoidon lääkärin lausunto, jossa kerrotaan mitä voi tapahtua, jos hanhi nokkaisee ihmistä, erityisesti pientä lasta silmään. Lisäksi on kaupungin luottamushenkilön kaupungille toimittama lausunto poliisilta, jossa kerrotaan poliisille tulleen neljä ilmoitusta palautepostiin hanhista kesällä 2020. ELY:n päätöksessä ei ole yksityiskohtaisesti

kuvattu, miten päätös on perusteltu lintudirektiivin 9 artiklan mukaisten perusteiden, kansanterveyden ja yleisen turvallisuuden takaamisen näkökulmasta, vaikka hakija on esittänyt siltä osin omat perusteensa hakeuksen tueksi. Nimenomaan kansanterveys ja yleinen turvallisuus ovat keskeisimmät perusteet tehdyille hakemukselle. Tämän mukaisesti päätöksessä olisi pitänyt ottaa nimenomaisesti kantaa perusteisiin, joita tuotiin ilmi hakijan esittämissä Hämeen poliisilaitoksen lausunnossa ja Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän ylilääkärin lausunnossa. Kyseessä ovat kiistatta asiaan vaikuttavat asiantuntijalausunnat kansanterveyden näkökulmasta. Samoin hakijan lausumat riittävästä ja riittävän etäällä olevista väistöalueista ovat jääneet arvioimatta. Hakija katsoo, että vain karkotus uusille alueille riittävän etäälle lisää eläinten, siis myös hanhien, ja ihmisten turvallisuutta. Lahden alueen lehdistä löytyy myös uutisia siitä, että linnut ovat hyökkäilleet ihmisten päälle, jolloin erityisesti pienet lapset ja kaikkien ihmisten silmät ovat suuressa vaarassa. Myös hakijan esittämät faktat hanhien ulosteen määrästä ja sen siivoaminen on jätetty perusteellisesti tutkimatta. Ei ole realistinen vaihtoehto, että uimarantaa siivotaan nykyistä enemmän, ts. muuten kuin kerran vuorokaudessa. Siivoaminen ei voi olla jatkuvaa, mikä on yleinen elämäkokemus huomioidenkin ymmärrettävää. Näin ollen valittaja katsoo, että erityisesti hakijan esittämä lintudirektiivin 9 §:ään perustuva arviointi kansanterveyden ja yleisen turvallisuuden näkökulmasta on tekemättä ELY:n päätöksessä.

Varsinais-Suomen ELY-keskuksen antaman päätöksen perusteluissa on kerrottu, että Vesijärvellä on Suomen sisävesien näkökulmasta merkittävä pesivien valkoposkihanhien pysyvä populaatio. Vesijärven rantojen puistonurmet ovat alueita, joilla Vesijärvellä pesivät valkoposkihanhet käyvät ruokailemassa. Korvaavien ruokailupaikkojen tulisi sijaita Vesijärven tuntumassa, jotta niillä ylipäänsä olisi tavoiteltava vaikutus, hanhien siirtyminen. Lisäksi ruokailupaikkojen tulisi olla sellaisia, joita hanhet voisivat käyttää ruokailuun ja lepoon ilman häirintää. Sopivan väistöalueen tulisi olla isohko nurmialue, jolla ei ole paljoa ulkoilijoita. Tällä hetkellä sopivia alueita valkoposkihanhien korvaaviksi ruokailupaikoiksi ei ole kohtuullisen matkan päässä uimarannasta, sillä väistöalueiksi sopivat alueet ovat jo puistokäytössä. Koska korvaavia ruokapaikkoja ei ole kohtuullisen matkan päässä ja toisaalta uimarannan käyttö on turvattava, on ainoa järkevä tapa saada hanhien määrä vähemmäksi niiden tehokas karkottaminen po. rajalliselta alueelta. Kaupungilla ei ole rannan tuntumassa peltoalueita, joita voisi ottaa ruokailupelloiksi. Siltäkään osin ELY-keskuksen päätöstä ei ole pantavissa täytäntöön millään järkevällä tavalla. Päätöksessä ja sen perusteluissa ei ole lainkaan huomioitu alueen maastoa eikä luonnonolosuhteita.

Valkoposkihanhiiden rantautumista on vaikeutettu rakentamalla puistoalueille rantaviivan tuntumaan hanhiaitoja. Jo aidatuista puistoalueista ei haluta lohkoa valkoposkihanhiiden käyttöön varattua ruokailualueita. Ei edes voida varmuudella todeta, kuinka laaja alue olisi sopiva kunkin puistoalueen osalta valkoposkihanhiiden käyttöön. Aitojen siirtäminen uusiin paikkoihin ei tällä hetkellä olisi järkevää resurssien kohdentamista. Aitojen siirtämistä uusiin paikkoihin harkitaan silloin, kun aidoissa ilmenee uusimistarvetta. Lahden kaupunki on valmistellut Pikku-Vesijärven puistoon yleissuunnitelman, jonka toteutuksen yhteydessä alueelle tullaan toteuttamaan pysyvä aitaus. Se ei sinänsä vaikuta nyt käsillä olevan hanhiiden karkotusta koskevan hakemuksen käsittelyyn.

Valkoposkihanhiiden aiheuttamien haittojen lieventämiseksi on puistonurmikoita muutettu lintujen näkökulmasta vähemmän houkutteleviksi. Rannan välittömässä läheisyydessä olevia nurmialueita on jätetty leikkaamatta kasvukauden ajan. Kaupungin kokemuksen ja tutkimusten mukaan valkoposkihanhiidet käyttävät ravinnokseen mieluiten lyhyttä, leikattua nurmea, ei pitkää heinää. Osa nurmialueista, kuten uimarantojen nurmialueet, on kuitenkin hoidettava jatkuvasti leikattuina virkistyskäytön vuoksi. Uimarantojen läheisyydessä olevat puistoalueet ovat osa yhtä ja samaa virkistyskäyttöaluetta ja ne ovat sijainniltaan kaupungin vetovoimaisimpia ja arvokkaimpia alueita. Nykytilanteessa niiden turvallinen virkistyskäyttö erityisesti lapsiperheille on vaarantunut. Lahden asukasmäärä on nousussa ja kantakaupungin alueella ei ole muita uimarantoja, minkä vuoksi olemassa olevat rannat pitää saada palvelemaan mahdollisimman hyvin virkistyskäyttöä.

Kasvillisuuden lisääminen rantaviivan tuntumaan vaikeuttaa valkoposkihanhiiden rantautumista. Kasvillisuuden lisäämistä on kuitenkin harkittava aina tapauskohtaisesti.

Ulosteiden poistamista jatketaan ja tehokkaampia, koneellisia puhdistuskeinoja selvitetään. Puhtaanapitokertojen lisääminen lisää kustannuksia, eikä silläkään saada pysyvää, toivottua tulosta hanhiiden ulostaessa jatkuvasti. Koska ulostetta poistetaan jo nyt kesäkaudella kaikkina arkipäivinä, ei lisäämiselle ole mitään realistisia mahdollisuuksia. Ihmisten pitää myös päästä käyttämään uimarantaa. Nykyistä kattavampi siivoaminen onkin vain teoreettinen, ei käytännössä toimeenpantavissa oleva vaihtoehto. Siltäkin osin päätös on virheellisesti perusteltu.

Päätöksessä ei kaikkiaan ote otettu lainkaan huomioon toimenpidealueen ominaisuuksia. Ratkaisu on tehty ilman alueen tuntemusta. Vesijärvi on tärkeä tälle nimenomaiselle valkoposkihankien populaatiolle, mikä on todettu ELY:n päätöksessä sivulla 5. Koska populaatio

on kuitenkin vahvistunut viimeisten 10 vuoden aikana, olisi ELY-keskuksen pitänyt ottaa yksityiskohtaisemmin kantaa siihen, miksi poikkeamislupa ei ole mahdollinen juuri Lahden esittämällä perusteilla. Kasvavan kaupungin rajallisen kokoisen uimarannan merkitys kaupungin asukkaille olisi pitänyt arvioida direktiivin sanamuodon mukaisesti ”erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavista syistä, mukaan lukien sosiaaliset ja taloudelliset syyt”, mitä ei nyt ole tehty.

Em. perusteilla Lahden kaupunki katsoo, että sillä on olemassa lainmukaiset perustelut käyttää kaikkia hakemuksessa mainittuja keinoja valkoposkivanhien karkottamiseksi esitetyltä alueelta, minkä vuoksi päätöstä on muutettava, kuten Lahden kaupunki on tässä esittänyt. Lahden kaupunki vetoaa edelleen hakemuksensa tueksi kaikkiin perusteihin ja kaikkeen näyttöön, jotka on esitetty tässä asiassa aikaisemmin.

Liite

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätös 22.11.2021

Lahden kaupungin hakemus luonnonsuojelulain 49 §:n 3 momentin mukaisen poikkeusluvan saamiseksi koskien rauhoitetun lintulajin häirintää

Laati:

Eino Svinhufvud
Lakimies, VT
Lahden kaupunki
Konsernihallinto/lakipalvelut
PL 202, 15101 Lahti
puh. 044 482 6827
eino.svinhufvud@lahti.fi

